

Ὁ πρωτομάρτυρας τῶν Ἑλλήνων

Ἡ βυζαντινὴ εἰκόνα
τοῦ Ἁγίου.

Εἶναι τόσο κοντά στό Λονδίνο, κι ὅμως, γιά νά μπορέσει νά τό διακρίνει ὁ νεοέλληνας ἐπισκέπτης τῆς βρετανικῆς πρωτεύουσας, θά χρειαστεῖ ματιά πού νά μή μένει στή λάμψη τῆς Μαντάμ Τυσσά καί τῆς Καρυάτιδας· πόσο μᾶλλον στά καταστήματα τῆς Ὁξφορντ Στρήτ! Πρόκειται, ἐν τούτοις, γιά ἕναν τόπο πού δέχεται ἐπισκέπτες καί προσκυνητές ἐπί δεκαεπτὰ σχεδόν αἰῶνες ἀδιάκοπα!

Μιλᾶμε γιά τήν κωμόπολη Σαίντ Ὡλμπανς (St Albans, δηλαδή πόλη τοῦ Ἁγίου Ἀλβανοῦ), πού δέν ἀπέχει οὔτε μία ὥρα μέ τό τραῖνο ἀπό τήν πρωτεύουσα. Τό ὄνομά της -καί μάλιστα τήν ἴδια της τήν ὑπαρξη- τά ὀφείλει στό γεγονός ὅτι στά χώματά της μαρτύρησε ὁ πρωτομάρτυρας τῶν Βρετανῶν, ἅγιος Ἀλβανός.

Μοιλονότι ἡ ιστορικότητα τοῦ προσώπου καί τοῦ μαρτυρίου του θεωρεῖται βέβαιη, δέν μπορεῖ νά γίνει μέ σιγουριά λόγος γιά ληπομέρειες. Ὁ Ἀλβανός πρέπει νά ἦταν κάτοικος τοῦ Βερουλάμιουμ, μιᾶς ἀπό τίς πόλεις πού ἔχτισαν οἱ Ρωμαῖοι κατά τοὺς τρισήμισυ αἰῶνες κυριαρχίας τους στή Βρετανία (43-409 μ. Χ.). Γιά τήν ἀκρίβεια, τό Βερουλάμιουμ ἦταν ἡ ἀνάπτυξη ἐνός οικισμού πού ὑπῆρχε ἤδη ἀπό τήν ἐποχή τοῦ σιδήρου (1ος αἰ. π. χ.) καί ἔφτασε, κατά τὰ ρωμαϊκά χρόνια, σέ τέτοια ἀκμή, ὥστε νά εἶναι ἡ τρίτη μεγαλύτερη πόλη τῆς ρωμαϊκῆς Βρετανίας, μέ ἐπτὰ ναούς, θέατρο κλ.π.

Πότε ἀκριβῶς ἔζησε ὁ Ἀλβανός; Διάφορες πηγές τοποθετοῦν τό μαρτύριό του σέ χρονολογίες πού ἀπέχουν μεταξύ τους ἕναν αἰῶνα, δηλαδή ἀπό τό 209 (ἐπί τοῦ διωγμοῦ πού ἐξαπέλυσε κατά τῶν χριστιανῶν ὁ αὐτοκράτορας Σεπτίμιος Σεβῆρος), μέχρι τό 305 (ἐπί τοῦ διωγμοῦ πού διέταξε ὁ Διοκλιτιανός).

Παρ' ὅλο πού ἦταν παγανιστής, ὁ Ἀλβανός πρόσφερε τό σπίτι του καταφύγιο σέ κάποιον διωκόμενο χριστιανό ἱερέα. Καθώς ἡ φιλοξενία αὐτή κρατοῦσε μέρες, ἔκανε ἐντύπωση στόν οἰκοδεσπότη ἡ συμπεριφορά τοῦ φυγάδα, ὁ ὁποῖος πολλῆς στιγμῆς τοῦ εἰκοσιετραῶρου τίς ἀφιέρωνε σέ θερμή προσευχή. Ὅταν, λοιπόν, ὁ Ἀλβανός ἐκδήλωσε ἐνδιαφέρον γιά τήν χριστιανική πίστη, ὁ ἱερέας τόν κατήχησε σιγά-σιγά καί τελικά ὁ Βερουλάμιος ἔγινε μέλος τῆς Ἐκκλησίας. Ἐδῶ ἔχουμε νά κάνουμε μέ μία ἀπό ἐκεῖνες τίς (καθόλου σπάνιες στήν ἐκκλησιαστική ἱστορία) περιπτώσεις, ὅπου ἱεραποστολή - κάλεσμα στήν πίστη - εἶναι ἡ ἴδια ἡ ζωὴ τοῦ πιστοῦ.

Τότε ὅμως ὁ διοικητής τῆς πόλης πληροφορήθηκε ὅτι στό σπίτι τοῦ Ἀλβανοῦ κρυβόταν ὁ ἱερέας καί ἔστειλε νά τόν συλλάβουν. Ὁ Ἀλβανός τόν φυγάδευσε ἀνταλλάσσοντας ροῦχα μαζί του. Ντυμένος μέ τόν μανδύα τοῦ ἱερέα συνελήφθη καί ὀδηγήθηκε στόν κριτή. Ἐκεῖ κατηγορήθηκε τόσο γιά τήν ὑπόθαψη τοῦ διωκόμενου κληρικοῦ, ὅσο καί γιά ἀποστασία ἀπό τήν προγονική του θρησκεία.

Ἄρνούμενος νά ἀποκηρύξει τήν πίστη τοῦ Χριστοῦ, ὑπέμεινε βασανιστήρια καί τελικά ἀποκεφαλίστηκε στόν λόφο λίγο πιά πέρα ἀπό τήν πόλη, ἐνώπιον πλήθους λαοῦ καί ἐν μέσω θαυμασῶν σημείων.

Δέν μᾶς εἶναι γνωστό πῶς λεγόταν ὁ ἱερέας. Ἡ ἐντύπωση πῶς τό ὄνομά του ἦταν Ἀμφίμαπλους δημιουργήθηκε ἀργότερα, ἀπό παρανόηση τῆς ἐλληνικῆς λέξης "ἀμφίβολος", μέ τήν ὁποία κάποιοι ἀγιολό-

γοι διευκρίνιζαν ακριβώς ότι τό όνομά του μένει άγνωστο. Ή παράδοση λέει ότι καί ό ίδιος μαρτύρησε άργότερα μέ λιθοβολισμό.

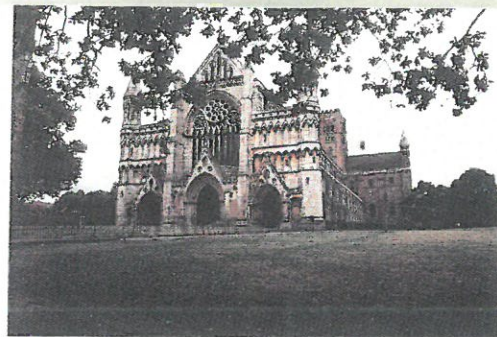
Ό άγιος Άλβανός ένταφιάστηκε στό σημείο τοῦ μαρτυρίου του. Ό τάφος του έγινε γρήγορα τόπος προσκυνήματος καί θαυμάτων, καί στεγάστηκε σέ ναό. Τό 793 ό άγγλοσάξωνας βασιλιάς Όφα ίδρυσε εκεί βενεδικτίνικο μοναστήρι. Μέ τό πέρασμα τών αιώνων (καί κυρίως μέ έργα τών Νορμανδών από τό 1066 καί μετά) ύψώθηκε μεγάλος καθεδρικός ναός, γιά οικοδομικό ύλικό τοῦ όποίου χρησιμοποιήθηκαν εύρύτατα τά κτίσματα τοῦ Βερουλάμιουμ, τό όποίο είχε πλέον έρημώσει. Πάνω στό λόφο τοῦ μαρτυρίου, δίπλα από τόν ναό, φτιάχτηκε σιγά-σιγά νέα πόλη, αὐτή πού υπάρχει σήμερα ως πόλη τοῦ άγίου Άλβανού. Τό 1539 ό τάφος καί τό μοναστήρι καταστράφηκαν στό πλαίσιο τής αντιρωμαϊκῆς πολιτικῆς τοῦ βασιλιά Έρρίκου Η΄, όσα δέ λείψανα ύπήρχαν κάκκαν ἢ φυγαδεύτηκαν μέ άβέβαιη κατάληξη. Πέρασαν τρεῖς αἰώνες γιά νά ξεκινήσουν έργασίες άποκατάστασης τοῦ κενотаφίου. Σήμερα ό καθεδρικός ναός τοῦ άγίου Άλβανού άνήκει στους Άγγλικανούς, οι Όρθόδοξοι όμως τόν επισκέπτονται γιά νά προσκυνήσουν τό σημείο τοῦ μαρτυρίου καί νά τελέσουν Όρθόδοξη θεία λειτουργία.

Ή τιμή πρós τόν άγιο διατρέχει τόσο τόν χρόνο, όσο καί τόν τόπο, από τά βρετανικά νησιά ως τήν άνατολή. Έχουμε τή μαρτυρία ότι ό περίφημος άγιος Γερμανός (π. 378-446), επίσκοπος τής γαλλικῆς πόλης Όσσέρ, προσκύνησε τό 429 καί άφησε στό ναό λείψανα άγίων πού είχε φέρει μαζί του. Ός εύλογία, τοῦ δόθηκε τμήμα τών λειψάνων τοῦ άγίου Άλβανού. Αὐτή ἡ ανταλλαγή λειψάνων συνηθιζόταν καί ἦταν φανέρωση τής ενότητας τών τοπικῶν εκκλησιῶν καί έκφραση τής πίστης ότι οι άγιοι εἶναι καρποί όλόκληρης τής Εκκλησίας. Δέν γνωρίζουμε τί απέγιναν τά λείψανα πού πῆρε ό άγιος Γερμανός. Πιθανολογεῖται ότι μέρος πρόσφερε στή Ρώμη καί μέρος κράτησε στήν Όσσέρ, όπου καί έχτισε ναό τοῦ άγίου Άλβανού.

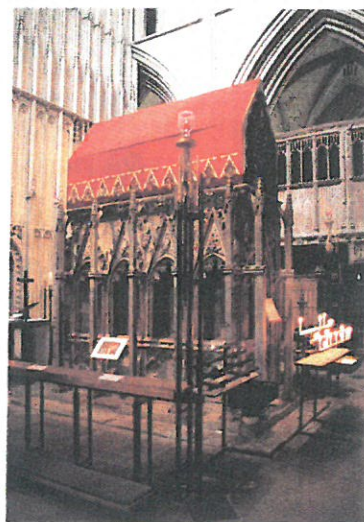
Λέγεται ότι τό 972 ό Πάπας πρόσφερε λείψανο τοῦ άγίου Άλβανού στή βυζαντινή πριγκήπισσα Θεοφανώ ως δώρο γιά τόν γάμο της μέ τόν γερμανό αὐτοκράτορα Όθωνα Β΄, ό όποῖος τελέσθηκε στή Ρώμη. Μέ τή σειρά της ἡ Θεοφανώ έμπιστεύτηκε τό λείψανο στό ναό τοῦ άγίου Παντελεήμονος στήν Κοθωνία, όπου έτάφη καί ἡ ίδια τό 991. Πρόσφατα, δηλαδή στίς 29 Ιουνίου 2002 (συμπτωματικά, έναν μήνα πρίν τή δική μας επίσκεψη), ό ρωμαιοκαθολικός έφημέριος τοῦ άγίου Παντελεήμονος δώρησε στόν καθεδρικό ναό τοῦ άγίου Άλβανού τμήμα λειψάνου πού πιστεύεται ότι άνήκει στόν άγιο.

Περιδιαβήκαμε τά χαλάσματα τοῦ Βερουλάμιουμ, προσκυνήσαμε στό ναό καί άσπαστήκαμε τή βυζαντινή εικόνα τοῦ άγίου Άλβανού, ἡ όποία - ως διακριτική Όρθόδοξη παρουσία - βρίσκεται από τό 1977 δίπλα στό κενοτάφιό του, ζωγραφισμένη από άδελφό τής ιερῆς μονῆς Μεταμορφώσεως στή Μασαχουσέτη. Μιά άσβεστη αὔρα δίνει νησά στους κόπους καί τά πάθια τών ανθρώπων· ἡ όμολογία τοῦ βρετανού πρωτομάρτυρα πρós τόν δικαστή του: "Ποτέ δέν θά πάψω νά λατρεύω τόν άληθῆ καί ζώντα Θεό, τόν δημιουργό τοῦ παντός".

Πάντα τά εἶδν

Ό καθεδρικός ναός τοῦ άγίου Άλβανού.

Ό ανακατασκευασμένος τάφος.

Άπό τά ερείπια τοῦ Βερουλάμιουμ.

